

O praktikách nebankovník

(7. 12. 2015; Televízna stanica TA 3, Peňaženka; 20.50; por. 1/1; - / Daniel Horňák)

Daniel Horňák, moderátor:

"Približne o dva týždne sú Vianoce, čo pre mnohých znamená čas veľkých nákupov. Mimoriadnej popularite sa preto práve v tomto období tešia nebankovky. Podľa zistení Národnej banky Slovenska ale tieto spoločnosti často zneužívajú nevedomosť klientov a ponúkajú im nevýhodné podmienky. Viac sa budeme o týchto praktikách rozprávať v dnešnej relácii Peňaženka.

No a mojím dnešným hosťom je Roman Fusek, riaditeľ odboru ochrany finančných spotrebiteľov Národnej banky Slovenska. Dobrý večer, vitajte u nás v štúdiu."

Roman Fusek, riaditeľ odboru ochrany finančných spotrebiteľov Národnej banky Slovenska, (hosť v štúdiu):

"Ďakujem, dobrý večer."

Daniel Horňák:

"Pán Fusek, na úvod skúste zhodnotiť teda, ako vy vnímate fungovanie nebankových spoločností na Slovensku, na slovenskom finančnom trhu?"

Roman Fusek:

"Národná banka Slovenska dohliada na nebankové spoločnosti prakticky v plnom rozsahu od okamihu, keď im dala povolenie v septembri, októbri, takže nejaké všeobecné hodnotenie, na to je veľmi krátky čas. Také prvotné hodnotenie najmä z dohľadov, aké sme vykonali v tých spoločnostiach hneď v októbri a novembri, nám vyšlo, že na trhu pretrvávajú stále praktiky, ktoré by na trhu nemali byť."

Daniel Horňák:

"Môžete priblížiť najčastejšie, akých prehreškov sa nebankové spoločnosti dopúšťajú?"

Roman Fusek:

"Národná banka komunikovala prvotné výsledky dohľadov na mieste, ktoré boli vykonané formou mystery shoppingu. Z nich vyšlo niekoľko takých základných nedostatkov. Jeden z nich je to, že stále sa nám nedarí skúmať príjem spotrebiteľa, to znamená, niektoré spoločnosti nepreverujú dostatočne príjem spotrebiteľa a schopnosť splácať úver. Na trhu nám ešte pretrvávajú zmenky, hoci sú už asi rok a pol zakázané. Stretli sme sa s rôznymi doplnkovými službami, ktoré nie sú veľmi výhodné pre klienta, a zvyšujú cenu jeho úveru. Stretli sme sa takisto s hotovostne poskytnutým úverom."

Daniel Horňák:

"K týmto nedostatkom, alebo prehreškom, sa podrobnejšie budeme venovať neskôr. Skúste povedať, aký je vplyv takýchto praktík na samotných klientov, či teda na to reálne doplácajú."

Roman Fusek:

"Vo všeobecnosti možno povedať, že klienti v takomto prípade hrozia dvom základným hrozbám, alebo čelia dvom základným hrozbám. Prvá je, že ten úver preplatia, veľmi vysoko, jednoducho si požičajú za veľmi drahé peniaze, a ak k tomu napočítate doplnkové služby, tak ten úver je oveľa, oveľa drahší ako napríklad úver v banke. No a druhá vážna hrozba pre klientov, ktorá prichádza spravidla teda až po Vianociach, po veľkých nákupoch, klient prestáva byť schopný splácať tento úver a môže sa dostať do vážnych problémov so splatením."

Daniel Horňák:

"Aby sme divákovi priblížili tie jednotlivé nedostatky, pozrime sa teraz konkrétnejšie. Vy ste spomenuli zmenky, čo vyžadujú nebankovky na podpísanie ako zabezpečenie úveru. V čom je to nebezpečné z pohľadu klienta?"

Roman Fusek:

"Zmenka v spotrebiteľských vzťahoch bola zakázaná, výslovne zákonom, už asi rok a pol, rok a trištvrte je zakázaná. Nie, že by predtým bola za každých okolností povolená, dôležité je ale povedať, že pri zmenke hrozí spotrebiteľovi vážne zníženie schopnosti brániť sa proti tejto zmenke. Zmenka v zásade putuje samostatným režimom ako istý druh cenného papiera bez ohľadu na to, aká bola kauza poskytnutia tej zmenky, to znamená, že pri jej vymáhaní nemusíte skúmať, a ani preukazovať to, že či ten klient a v akej miere ten úver splatil. Čiže veľmi ľahko sa zmenka dá uplatniť na súde, a klient, hoci zmenku podpísal na začiatku, tak potom sa už nevie účinne pred súdom brániť, že časť toho úveru splatil, alebo časť toho úveru bola poskytnutá nezákonným spôsobom, napríklad, že prevyšuje najvyššiu možno odplatu za úver."

Daniel Horňák:

"Čiže, ak by s takýmto návrhom nebankovka prišla v rámci jednaní s klientom, tak ten má právo, alebo až povinnosť povedať, že odmieta niečo také poskytnúť v rámci úveru?"

Roman Fusek:

"Klient nemá povinnosť to povedať, v záujme ochrany svojich práv by to nemal podpísať. To, s čím sme sa stretli, a čo je väčší problém pre klientov, že tie zmenky boli podpísané bez toho, aby spoločnosť, alebo zástupca spoločnosti upozornil na to klienta, že ide o zmenku, a vysvetlil, čo to vlastne pre klienta znamená. Je to pochopiteľné, pretože zmenka je zakázaná a nemal by ju klient podpísať vôbec."

Daniel Horňák:

"Ďalšou rozšírenou praktikou je vyžadovanie ďalších doplnkových služieb k úveru. S čím ste sa stretli v praxi, keď ste skúmali situáciu na trhu?"

Roman Fusek:

"Prakticky s tým istým, čo pri zmenke. Ako ten prvý vážny problém bol, že klient nebol vôbec upozornený na to, že si berie dobrovoľne takúto službu, v úvodzovkách dobrovoľne, pretože naši mystery shopperi sa stretli s tým, že zástupca spoločnosti im dal podpísať takú dodatkovú zmluvu bez toho, aby ich na to upozornil. Tá dodatková služba, alebo zmluva o dodatkových službách spočívala v plnení rôznych doplnkových, dodatkových služieb k spotrebiteľskému úveru, ktoré, keď vyhodnotíte ich výhodnosť pre klienta, poviem to takto, tak je to veľmi diskutabilné."

Daniel Horňák:

"Môžete byť aj konkrétnejší? O aké služby teda môže ísť, aby sme mali predstavu?"

Roman Fusek:

"Spravidla ide o službu, ktorá súvisí s tým, že klient dostane úver priamo na ruku v hotovosti, čo je kombinácia s ďalšou praktikou, ktorú sme popisovali, alebo sú to služby, ktoré smerujú k tomu, že klient dostáva určité informácie, notifikácie o splácaní toho úveru, prípadne je úver, alebo teda splátky úveru sú inkasované priamo v jeho domácnosti."

Daniel Horňák:

"Ako ste už spomenuli ten úver na ruku, teda v hotovosti, pre niektorých klientov to môže vyzerať zaujímavo, že dostanú teda priamo tie peniaze. V čom je to nevýhodné pre nich, prečo to označujete za teda jednu z týchto praktík?"

Roman Fusek:

"Je to hlavne nebezpečné pre klienta, práve z toho dôvodu, že v minulosti sa stávalo, a nám sa to stalo teda pri týchto kontrolných nákupoch tiež, že klient dostal vyplatených menej peňazí na ruku, ako bolo deklarované na zmluve. To je hlavné riziko, ktoré z takejto hotovostnej výplaty vyplýva, a bohužiaľ, sa naozaj aj potvrdilo pri našej kontrolných nákupoch, že stále to riziko hrozí."

Daniel Horňák:

"Čo sa týka nedostatočného preverovania príjmov klientov, aká je situácia na trhu, akým spôsobom nebankovky teda si plnia túto povinnosť?"

Roman Fusek:

"Nechcem paušalizovať, stretli sme sa pri kontrolných nákupoch, teda mystery shoppingoch aj s tým, že nebanková spoločnosť, alebo jej zástupca riadne preskúmal príjem klienta a schopnosť splatiť, kde teda preveroval aj výdavky domácnosti klienta, ale stretli sme sa teda aj s opakom, s tým, že klient vôbec nebol dotazovaný na informácie o výške príjmu, resp. ak bol, tak neboli od neho žiadané žiadne dôkazy, prípadne sa nám stalo aj to, že bol zo strany predajcu navedený na to, aby uviedol vyšší príjem, ako v skutočnosti má. Tá hrozba, ktorá z toho vyplýva klientovi, zas je hlavne v súvislosti s neschopnosťou budúcnosti splácať tento úver, kde by mal vedieť veriteľ vyhodnotiť, či klient bude, alebo nebude schopný splatiť. Ten klient to nemusí vedieť vyhodnotiť sám."

Daniel Horňák:

"Vy ste už spomenuli, že v podstate Národná banka len pár mesiacov dohliada na plnenie zákona v tejto oblasti. Skúste ale povedať, prečo si myslíte, že napríklad to, o čom sme sa doteraz rozprávali, niekoľko rokov sa nedarí odstrániť, že jednoducho tie nebankovky, opäť nechcem paušalizovať, ale často dochádza k takýmto praktikám, prečo je to tak, prečo sa to nedarí utlmiť tento jav?"

Roman Fusek:

"Z poznania tej reality, tak, ako sa vyvíjala postupne, či už trhová prax, alebo sa vyvíjala regulácia v tejto oblasti, je možné povedať, že zákonodarca tou svojou činnosťou neustáleho obmedzovania a reagovania na trhovou prax zužuje priestor spoločnostiam, ktoré chcú špekulovať na trhu a chcú sa veľmi rýchlo dostať k veľmi vysokým výnosom z tohto druhu podnikania. To znamená, že realita reaguje do určitej miery na právnu úpravu, ktorá sa neustále sprísňuje za posledné obdobie, no a dá sa zároveň povedať, že nebankové spoločnosti, alebo spoločnosti, ktoré hľadajú takýmto spôsobom výnos na biznise, tak používajú stále komplikovanejšie, alebo sofistikovanejšie metódy ako obchádzať zákon."

Daniel Horňák:

"Národná banka Slovenska mala nedávno stretnutie aj s generálnou prokuratúrou, políciou a ďalšími zložkami v snahe, predpokladám teda, posunúť veci ďalej, aby sa teda nielen monitorovali takéto praktiky, ale sa aj reálne zakročilo voči subjektom. Môžete povedať, čo bude nasledovať ďalej, na čom ste sa popripade dohodli?"

Roman Fusek:

"Uvedené stretnutie bolo najmä koordinačné. To bolo stretnutie, ktoré slúžilo na to, aby sme si vymenili aktuálne informácie, ktoré sa týkajú tak polície, prokuratúry, ako Slovenskej obchodnej inšpekcie a Národnej banky Slovenska. Tento švoruhovník štátnych orgánov slúži práve na to, aby celú tú problematiku spotrebiteľských úverov v celej šírke pokryl, od nepovoleného podnikania, čo sú v zásade tie najväčšie prehrešky, ktoré môžu narážať až na trestné činy, cez poskytovanie spotrebiteľských úverov až po tú fázu vymáhania spotrebiteľského úveru, pretože tam Národná banka napríklad vo vzťahu k vymáhačským spoločnostiam nemá kompetencie, ale Slovenská obchodná inšpekcia tieto vymáhačské spoločnosti z hľadiska, povedzme, nejakých obchodných praktík dohliada. Je potrebná koordinácia týchto štátnych orgánov, aby sa podarilo vlastne v celej šírke zasiahnuť proti nekalým praktikám."

Daniel Horňák:

"K tomuto účelu má slúžiť aj zavedenie licencovania. Ide o niekoľkomesačný proces. Skúste teda zhrnúť, koľko aktuálne nebankových inštitúcií má aktuálne licencie, a teda povolenie podnikáť na Slovensku, koľko ich možno reálne podniká, teda či sú tu stále aj nejaké spoločnosti, ktoré sú tu napríklad načierno."

Roman Fusek:

"Legálne podnikajúce spoločnosti máme zverejnené na internetovej stránke Národnej banky, je ich cez dvadsať. Tam sa nachádzajú samozrejme lízingové spoločnosti, spoločnosti splátkového predaja, spoločnosti, ktoré poskytujú bežné spotrebiteľské úvery. Pokiaľ ide o spoločnosti, ktoré ešte nemajú povolenie, ale sú v povoľovacom procese, tak tých je približne desať, pokiaľ sa bavíme o tých, ktoré požiadali o povolenie Národnú banku Slovenska, a neustále prebieha dopĺňanie a hodnotenie dôkazov, ktoré predložili v licenčnom procese. Keď by sme sa mali rozprávať o nedovolené podnikajúcich spoločnostiach, tak z dostupných údajov, prípadne z podnetov, ktoré nám chodia, situáciu analyzujeme, a oznamujeme orgánom činným v trestnom konaní, v prípade, ak narazíme na takúto spoločnosť. Pokiaľ ide o nejakú úžeru, ktorá je niekde na nejakej lokálnej úrovni, tak tam má Národná banka reálne veľmi obmedzené prostriedky už len tým, že tie informácie k nám neprúdia, tam to vidíme tak, že je to primárne úlohou polície, ktorá možno v tých jednotlivých mestách, dedinách má svojich ľudí a pozná situáciu."

Daniel Horňák:

"Skúste teda na záver relácie, skúste prakticky poradiť ľuďom, ako sme spomenuli, obdobie pred Vianocami je naozaj tou zlatou baňou, čo sa týka nákupov na splátok, nebankových pôžičiek a ďalších týchto možností, takže akým spôsobom by ľudia mali pristupovať napríklad aj k nebankovým spoločnostiam a k ich ponukám, aby sa vyhli niečomu zlému. To znamená, ako posudzovať ponuky medzi tým, čo je pre mňa výhodné, a čo už nemusí byť výhodné."

Roman Fusek:

"No, prvé zlaté pravidlo je, vedieť si odhadnúť, či si môžete požičať. To znamená, že pokiaľ vám zostáva maximálne jedna tretina čistého príjmu na splátky, tak je to celkom fajn. Viac ako jedna tretina čistého príjmu by nemala už ísť na splátky úveru. Takže ten klient by si mal vedieť vyhodnotiť tú situáciu, či má vôbec na spotrebiteľský úver. Ak už sa ale pustí do hľadania nejakých spoločností, či už bánk, alebo nebankových spoločností, ktoré by mu požičali či už na Vianoce, alebo za nejakým iným účelom, tak ako základnú vec, ktorú môžem poradiť, je urobiť si nejaký základný prieskum, porovnať si dve, tri ponuky doma v klude, mnohé z tých zmlúv sú dostupné, dostupné sú aj ponuky cez internet, čiže to je taká nejaká základná príprava, a potom, keď už idete priamo do nejakej pobočky, prípadne zatelefonujete a pošlú za vami predajcu, tak je dôležité, ak by ste sa stretli s niektorou z tých praktík, ktoré sme popísali, tak sa ozvať, že takúto praktiku neberiete, určite nebrať ponuky, kde od vás niekto bude na začiatku chcieť nejaké peniaze, stretávame sa s tým neustále, máme také sťažnosti klientov, ktorí zaplatili niekoľko desiatok, dokonca aj stoviek eur, aby im bol poskytnutý spotrebiteľský úver. Potom tá spoločnosť zmizla, neposkytla žiadne peniaze klientovi, čiže klient miesto toho, aby získal pôžičku, ešte ďalšie peniaze stratil. No a dôležité je pýtať sa, ak niečomu nerozumiete, tak položiť otázku tomu predajcovi, ak vám to nevie zrozumiteľne vysvetliť a nie ste s tým spokojný, tak skúste ísť radšej niekde inde."

Daniel Horňák:

"Pán Fusek, v tejto chvíli vám už veľmi pekne ďakujem za rozhovor a prajem príjemný zvyšok večera."

Roman Fusek:
"Ďakujem. Pekný večer."